

Брюксел, 26.8.2015 г.
COM(2015) 408 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Проект на съвместен доклад на Съвета и на Комисията от 2015 г. относно
изпълнението на стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта
на образованието и обучението („Образование и обучение 2020“)**

**Нови приоритети за европейското сътрудничество в областта на образованието и
обучението**

{SWD(2015) 161 final}

1. КОНТЕКСТ

Европа е изправена пред редица спешни задачи: да се възобнови създаването на работни места и икономическото възстановяване, да се постигне устойчив растеж, да се преодолее недостигът на инвестиции, да се засили социалното сближаване, да се насочи вниманието приоритетно към радикализацията и насилието. В същото време Европа трябва да действа по отношение на дългосрочни предизвикателства като застаряването на населението, адаптирането към цифровата ера и запазването на конкурентоспособността в световната икономика, основана на знанието.

Политическият отговор на Европа съгласно новата „Програма за работни места, растеж, справедливост и демократична промяна“ бележи ново начало. Налице са силни икономически аргументи в полза на образованието и обучението като благоприятстващ растежа сектор с решаваща роля в тази нова програма. Инвестициите в човешки капитал са добре вложени средства. Доброто образование и обучение спомагат за насърчаването на устойчив икономически растеж, тъй като са движещата сила на научно-изследователската дейност, иновациите, производителността и конкурентоспособността. Както беше подчертано в Насоките за заетостта от 2015 г., трябва да се подобрят ефективността и ефикасността на системите за образование и обучение, за да се повиши квалификацията на работната сила и коригират несъответствията между уменията и изискванията на пазара на труда, така че да се предвиждат и удовлетворяват по-добре неговите бързо променящи се нужди. Това е особено важно в едно общество, което все повече разчита на цифровите технологии, а също и за прехода към кръгова икономика.

Трагичните прояви на насилнически екстремизъм в началото на 2015 г. ни напомниха, че образованието и обучението играят важна роля за постигането на приобщаване и равнопоставеност, култивирането на взаимно уважение и вграждането на основни ценности в едно отворено и демократично общество. Достигайки до тези, които са в най-неравностойно положение, образованието и обучението са от първостепенно значение за предотвратяването и борбата с бедността, социалното изключване и дискриминацията, както и за полагането на основите на активно гражданско участие. Ето защо в образованието и обучението следва да се увеличат усилията за подобряване на достъпа до качествено учене за всички, с което да се насърчи възходящата социална конвергенция.

Следователно образованието и обучението допринасят съществено за изпълнението на няколко стратегии и инициативи на ЕС, включително стратегията „Европа 2020“, Инициативата за цифров единен пазар, Европейската програма за сигурност и Плана за инвестиции за Европа, като същевременно се защита компетентността на държавите членки по отношение на техните системи на образование и обучение. Сътрудничеството по стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“ допълва националните действия и оказва подкрепа за държавите членки чрез партньорски обмен, взаимно обучение и събиране на данни при осъществяването на реформи за повишаване на тяхната ефективност.

Анализът на Комисията в Обзора на образованието и обучението за 2014 г. показва, че все още има сериозни предизвикателства:

- 20 % от 15-годишните в ЕС се представят лошо в четенето, науките и математиката; 20 % от възрастните са с ниска езикова и математическа грамотност, а 25 % са с недобри цифрови умения — при все това само 10,7 % са ангажирани в обучение през целия живот, като сред тях нискоквалифицираните възрастни са съвсем малко;
- преждевременно напускащите училище в момента възлизат на 11,1 %, като 19 държави членки са постигнали водещата цел на стратегията „Европа 2020“, но все още има над 5 милиона преждевременно напуснали училище, сред които нивото на безработица е високо (41 %);
- броят на завършилите висше образование продължава да се повишава и достига 37,9 %. Водещата цел на стратегията „Европа 2020“ са постигнали 16 държави членки, но пригодността за заетост на висшистите продължава да бъде сериозен проблем в държавите, които са най-силно засегнати от кризата.

В цялостния средносрочен преглед на стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“, извършен през 2014 г. с участието на държавите членки и на основните заинтересовани страни, от който изхожда и настоящият доклад, се стига до три основни заключения относно политиката:

- потвърждава се голямата стойност от наличието на интегрирана рамка за образование и обучение на всички равнища. Актуалната необходимост от гъвкавост и пропусаемост между различните видове учене изисква съгласуваност на политиката, като се започне от образованието в ранна детска възраст и училищата и се стигне до висшето образование, професионалното образование и обучение и ученето за възрастни;
- четирите стратегически цели на рамката „Образование и обучение 2020 г.“ (и настоящи целеви показатели на ЕС) остават валидни, тъй като са формулирани по всеобхватен и ориентиран към бъдещето начин в заключенията на Съвета от 2009 г. относно стратегическата рамка „Образование и обучение 2020 г.“ и предоставят солидна основа на свързаните с нея дейности до 2020 г. Фокусът на политиката обаче трябва да се пренасочи, за да се отчетат както неотложните предизвикателства в областта на икономиката и заетостта, така и ролята на образованието за насърчаване на равенството и недискриминацията и за усвояване на основните ценности, межкултурната компетентност и активното гражданство;
- необходимо е да се засили още повече ролята на рамката „Образование и обучение 2020 г.“ като елемент, допринасящ за цялостната програма на ЕС за работни места, растеж и инвестиции, включително европейския семестър. Това предполага усъвършенстване на събирането на данни и взаимното обучение във връзка с предизвикателствата на реформите, както и увеличаване на специфичното за всяка държава значение на рамката.

С оглед на предизвикателствата и заключенията относно политиката, изложени по-горе, както и за да се съчетаят по-добре целите на стратегическата рамка „Образование и обучение 2020 г.“ с политическите срокове и приоритети на ЕС, в настоящия съвместен доклад се предлага европейското сътрудничество по тази

рамка да продължи до 2020 г., като по този начин нейният работен цикъл се увеличи от 3 на 5 години.

2. ОСНОВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И БЪДЕЩИ ПРИОРИТЕТИ

Въз основа на направения преглед и като се признават различията между държавите членки, в настоящата глава са представени основните предизвикателства и промени в европейските системи за образование и обучение, които са определящи за новите *приоритетни области* и за *конкретните въпроси* за по-нататъшната работа до 2020 г., посочени в приложение I.

2.1. Качеството и приложимостта на резултатите от ученето са от основно значение за развитието на умения

В Европа недоброто владение на основните умения възпрепятства икономическия напредък и сериозно ограничава хората в тяхната професионална, социална и лична реализация. За повишаване на пригодността за заетост, иновациите и активното гражданство основните компетентности трябва да вървят успоредно с други ключови компетентности и начин на мислене: творчество, предприемачество и инициативност, цифрови умения (включително компютърно програмиране), владение на чужди езици, способност за критично мислене, включително и чрез електронна и медийна грамотност, а също и умения в разрастващи се сектори, какъвто е например екологичната икономика.

Качеството на учебните резултати трябва да се стимулира в дългосрочна житейска перспектива. При все че 16 държави членки вече са въвели цялостни стратегии за ученето през целия живот, всички държави трябва да разработят такива стратегии и да гарантират пропусаемостта между различните форми и равнища на учене, както и от образованието и обучението към работата. Това изисква постоянни усилия за координация и партньорство между различните учебни сектори.

Секторът на ***образованието и грижите в ранна детска възраст е отправната точка*** и едно от най-ефикасните средства за по-добро усвояване на основни умения, но пред него стои двойното предизвикателство да се повишат достъпността и качеството му. Особено проблематично е предоставянето на услуги за деца под 3 години. Въз основа на постигнатото с рамката за качество на ***образованието и грижите в ранна детска възраст***, разработена от държавите членки по време на предходния работен цикъл, се изисква по-нататъшна работа върху основни аспекти, сред които са подобряването на достъпа, съсредоточаването на усилията към лицата в неравностойно положение, професионализацията на персонала и системите за ефективно управление, финансиране и наблюдение.

Всички държави членки са въвели ***мерки за ограничаване на преждевременното напускане на училище***, но те не винаги са организирани в цялостна стратегия, както се изисква в препоръката на Съвета от 2011 г. Успехът на подобни мерки изисква дългосрочен ангажимент и междусекторно сътрудничество с акцент върху предотвратяването и намесата на ранен етап. Стратегиите за предотвратяване на ***преждевременното напускане на училище***, прилагани в самите училища, следва

да включват подходи за сътрудничество, партньорство с външни заинтересовани страни и местната общност, както и подобряване на резултатите от обучението на всички учащи.

Системите на висшето образование трябва да са двигател на икономиката на знанието. Висшето образование трябва да реагира ефикасно на нуждите на променящото се общество и трудов пазар; модернизацията му трябва да е съсредоточена върху синергиите между преподаването, научноизследователската дейност и иновациите, свързвайки висшите учебни заведения с местните общности и регионите, и върху новаторски подходи за подобряване на целесъобразността на учебните програми, включително чрез използване на информационни и комуникационни технологии (ИКТ). Увеличаването на броя на висшистите продължава да бъде предизвикателство за много държави членки, особено сред групите в неравностойно положение.

Завършилите професионално образование и обучение показват добри равнища на заетост в повечето държави членки. Чиракуването и дуалните схеми за професионално образование и обучение са особено важни, тъй като те гарантират придобиването на съответните умения, които улесняват прехода към пазара на труда. Държавите членки предприеха редица мерки за постигане на заложените в Комюникето от Брюж (2010 г.) целеви резултати за периода 2011—2014 г. за подобряване на ефективността, качеството и привлекателността на професионалното образование и обучение, с акцент върху ученето в процеса на работа. През следващия работен цикъл насърчаването на това учене във всичките му форми следва да продължи, като едновременно се укрепи Европейският алианс за професионална подготовка и се подобри работата по прогнозиране на търсените на пазара на труда умения. С определянето на по-малобройни средносрочни цели в заключенията от Рига от 22 юни 2015 г. (вж. приложение 2) усилията се съсредоточават в по-голяма степен.

Ученето за възрастни е основата за повишаване на квалификацията и за преквалификация. Предвид последните тенденции, показващи връзката между слабите основни умения при възрастните и високите равнища на безработица, е необходимо Европейската програма за учене за възрастни да се изпълнява по-интензивно. Сред приоритетите следва да са по-ефективното управление, значителното увеличение на предлагането и разпространението, по-гъвкавото предлагане, по-широкият достъп, по-внимателното наблюдение и по-доброто осигуряване на качеството (вж. приложение 2).

2.2. Образованието трябва да допринася за социалното сближаване, равенството, недискриминацията и гражданските компетентности

В повечето европейски държави и в страните от ОИСР неравенството е на най-високото си равнище от 30 години насам и оказва отрицателно влияние върху резултатите в сферата на образованието, тъй като образователните системи имат склонност да възпроизвеждат съществуващите модели на социално-икономически статус. Приоритет трябва да бъде прекъсването на веригата на ниска квалифицираност, която преминава от поколение на поколение. Макар че по-голямата част от държавите членки са предприели мерки за подобряване на достъпа до образование за учащите в неравностойно положение, все още има значителни разлики по отношение на образованието, а достъпът до качествено

общо образование и обучение продължава да бъде предизвикателство на много места в ЕС. Необходими са ефективни действия за приобщаващо образование и обучение за всички учащи, като се отделя специално внимание на тези в неравностойно положение, учащите със специални образователни потребности, мигрантите или хората с мигрантски произход и ромите. Гаранцията за младежта трябва да бъде мобилизирана в пълна степен.

Неравенствата между половете в областта на образованието трябва да бъдат премахнати, а различията в избора на образование в зависимост от пола да бъдат смекчени. Тормозът и насилието в учебната среда, включително когато са свързани с пола, не могат да бъдат толерирани. Учебните заведения и преподавателите трябва да разполагат със съответните средства и подкрепа, така че учащите да са обградени от среда, на която са присъщи приобщаването, равенството, недискриминацията и демократичното гражданство.

В Парижката декларация на министрите на образованието от 17 март 2015 г. бе отправен призив за действия на всички равнища, с които да се утвърди ролята на образованието в поощряването на гражданството и общите ценности на свобода, толерантност и недискриминация, в засилването на социалното сближаване и в подпомагането на младите хора да се превърнат в отговорни, свободомислещи и активни членове на нашето разнообразно и приобщаващо общество¹. Образованието е важно за предотвратяване и преодоляване на маргинализацията и радикализацията. Последващите действия за постигане на целите на декларацията са основен приоритет в новия работен цикъл, като конкретните мерки се подпомагат с финансиране по програмата „Еразъм+“ в съответствие с четирите области, посочени в декларацията: i) насърчаване на придобиването на социални, граждански и межкултурни компетентности, повишаване на ангажираността спрямо основните ценности на Европа и изграждане на активно гражданство, ii) повишаване на критичното мислене и медийната грамотност, iii) подобряване на образованието за децата и младежите в неравностойно положение и iv) насърчаване на межкултурния диалог.

2.3. За подходящо и висококачествено учене се изисква...

По-активното използване на новаторски педагогически подходи и цифрови умения и инструменти: няколко държави членки съобщават за инициативи за повишаване на цифровите умения на учителите и учащите, а една трета от държавите членки са въвели национални стратегии за цифровизация на образованието. При все това все още има огромни предизвикателства. Цифровата революция доведе до много голямо търсене на цифрови умения и компетентности. Необходимо е образованието и обучението да посрещнат тези потребности, което изисква инвестиции в инфраструктура, организационни промени, цифрови устройства и цифрови компетентности у преподавателите, както и създаването на цифрови (и отворени) образователни ресурси и висококачествен образователен софтуер. В образованието и обучението трябва да се използват предимствата на новите развития в областта на ИКТ и да се възприемат новаторски и дейни педагогически подходи, основани на методи, които се градят на участие и проекти.

¹ Неформалното образование играе важна роля за насърчаването на социалното и демократичното участие на младите хора, което е приоритет по линия на Рамката за сътрудничество на ЕС по въпросите на младежта (вж. предстоящия „Доклад на ЕС за младежта за 2015 г.“).

Отворената учебна среда може да спомогне за сътрудничеството между образователните сектори, включително за учащите в неравностойно положение.

Силна подкрепа за преподавателите: много държави членки докладват, че са предприели мерки за подобряване на обучението на преподавателите, и подчертават, че първоначалното образование и продължаващото професионално развитие на преподавателите и обучаващите трябва да бъдат пригодни за целта и да съчетават предмета с педагогически методи и практики. Преподавателите трябва да бъдат обучени да работят в контекста на нарастващото многообразие на учащите, да предотвратяват преждевременното напускане на училище и да използват новаторски педагогически подходи и инструментите на ИКТ по оптимален начин, като същевременно се ползват от професионална подкрепа в началото на кариерата си.

Недостигът на персонал все по-често възпрепятства качествено образование в много държави, а интересът към учителската професия спада. Необходими са всеобхватни дългосрочни стратегии, за да се подберат най-подходящите кандидати с различни познания и опит, като се отчита големият дисбаланс между половете в професията, както и за да се предоставят привлекателни перспективи за кариера.

Улесняване на мобилността с учебна цел: първият Индекс на мобилността (2014 г.) разкрива, че има големи различия в средата за мобилност с учебна цел в отделните държави членки, като все още има значителни препятствия по отношение на информацията, подпомагането на учащите и признаването. Действията по отношение на прозрачността, осигуряването на качеството, валидирането и признаването на умения и квалификации трябва да бъдат отчитани и осъществявани. За наблюдение на мобилността въз основа на данни е необходимо да се подобри тяхното качество и самото им събиране.

Приоритет остава подкрепата за интернационализацията на висшето образование, включително развитието на стратегически партньорства и съвместни курсове, както и насърчаването на мобилността на студентите, преподавателите и изследователите.

Усъвършенствани и опростени инструменти на ЕС за прозрачност и признаване: инструментите за прозрачност и признаване са от съществено значение за мобилността, пригодността за заетост и ученето през целия живот, както и за да се гарантира използването на квалификациите, придобити извън ЕС. Повечето държави членки са разработили национални квалификационни рамки, съотнесени към Европейската квалификационна рамка (ЕКР). С по-нататъшната работа трябва да се насърчи преходът от прозрачност към признаване на квалификациите в цяла Европа чрез укрепване на ролята на ЕКР и поощряване на валидирането на неформалното и самостоятелното учене. С подходящи инструменти за признаване и валидиране на придобитите чрез цифрови технологии знания, умения и компетентности може да се окаже подкрепа за възприемането на отворени и новаторски учебни практики. Следва да се обърне специално внимание на опростяването и рационализирането на съществуващите инструменти на ЕС в областта на уменията и квалификацията, предназначени за широката общественост, така че да се увеличи популярността им.

Преодоляване на недостига на инвестиции: ефективното инвестиране в качествено образование и обучение е източник на устойчив растеж. При все това от началото на кризата публичните бюджети са ограничени и няколко държави членки намалиха разходите си за образование и обучение в реално изражение. Това показва, че е необходимо държавите членки да бъдат подпомогнати в изготвянето на реформи, които осигуряват по-ефективно качествено образование и обучение в широк обществен контекст. Планът за инвестиции за Европа, програмата „Еразъм+“, европейските структурни и инвестиционни фондове, включително инициативата за младежка заетост и програмата „Хоризонт 2020“, могат да спомогнат за стимулиране на инвестициите и да са в подкрепа на приоритетите на политиката съгласно рамката „Образование и обучение 2020“, като осигурят силни връзки с тези приоритети.

3. УПРАВЛЕНИЕ И МЕТОДИ НА РАБОТА

От публикуването на съвместния доклад за 2012 г. насам в управлението на стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“ бе отбелязано подобрение, по-специално чрез подобряване на събирането на данни (чрез Обзора на образованието и обучението), оперативния характер на работните групи и редовните платформи за обмен между основните заинтересовани страни, като например Форума за образованието, обучението и младежта. Направеният преглед показва, че има съгласие относно следния подход за следващия работен цикъл:

- **събирането на качествени аналитични данни и проследяването на напредъка** са от съществено значение за ефективността на стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“ и ще се осъществяват в сътрудничество с Евростат, мрежата „Евридика“, Европейския център за развитие на професионалното обучение (Cedefop), ОИСР и други организации;
- оптимизирането и **рационализирането на докладването** по стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“ продължават да са приоритет и ще бъдат улеснени с удължаването на работния цикъл на 5 години;
- **укрепването на връзките между образованието, бизнеса и научноизследователската дейност, както и участието на социалните партньори и гражданското общество** ще увеличат въздействието на стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“ и приноса на учебните системи за повишаване на капацитета за иновации на Европа. В това отношение тенденциите се определят от съюзите на знанието, секторните съюзи на уменията по програма „Еразъм+“, действията по програма „Мария Склодовска-Кюри“ и Европейския институт за иновации и технологии в рамките на програма „Хоризонт 2020“. Участието на заинтересованите страни ще бъде стимулирано също и чрез Форума за образованието, обучението и младежта, Европейския форум на университетите и бизнеса, Форума на бизнеса и професионалното образование и обучение и чрез тематични форуми в държавите членки. Сътрудничеството с европейското гражданско общество и европейските

социални партньори ще продължи, за да се даде възможност за оптимално използване на техния опит и капацитет за достигане до голям брой хора.

Инструментите на стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“ са доказали своята стойност, но не винаги оказват ефективно въздействие на национално равнище, по-специално поради липса на синхронизация на дейностите, недостатъци в разпространението и слабо познаване на национално равнище на ползата от резултатите. Наборът от инструменти на стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“ ще бъде усъвършенстван:

- с цел повишаване на прозрачността и съгласуваността на дейностите по стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“ Комисията в сътрудничество с държавите членки (включително тройното председателство на Съвета на ЕС) ще изготви **примерен текущ работен план по стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“**, в който са включени и ясно представени общо партньорските обучения и ключовите дейности, планирани в работните групи по стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“ и неформалните групи от висши служители, т.е. заседанията на генералните директори, отговарящи за училищата, професионалното образование и обучение и висшето образование (заседания на ГД) и Групата на високо равнище по въпросите на образованието и обучението;
- от 2016 г. ново поколение **работни групи** ще започнат работа по **приоритетните области на стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“**. Групите ще докладват на съответните неформални групи от висши служители, които предоставят указания и подбират значимите резултати, които да представят на вниманието на Съвета. Ще бъдат окуражавани новаторските методи на работа, а резултатите от работата на групите ще се разпространяват по-добре с оглед постигането на действително споделяне на знания;
- **партньорските учебни дейности по линия на стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“**, обикновено в контекста на работните групи, ще бъдат засилени, като ще се даде възможност на държавите членки, които срещат сходни предизвикателства в политиката, да работят в клъстери. **Партньорските проверки** в рамките на заседания на ГД, посветени на специфични за отделните държави предизвикателства, са доказано полезни, но изискват повече подготовка и поддръжане на интерактивен диалог. Със специално изготвени **партньорски съвети** може да се окаже подкрепа на дадена национална програма за реформа;
- **разпространението на добри практики** и извлечени поуки, подкрепени с международни данни, когато е необходимо, ще бъде подобро чрез тематични събития, учебен обмен по въпроси на политиката и всякакви други механизми за трансфер и обмен на знания относно мерките, които дават резултати в образованието;
- **Обзорът на образованието и обучението**, синхронизиран с европейския семестър и предоставящ актуални тематични и специфични за отделните държави данни (включително силни страни и предизвикателства), ще се

използва системно в ориентационните дебати в Съвета и Европейския парламент при обсъждането на предизвикателствата и реформите на образованието;

- потенциалът на програмата „Еразъм+“ ще се използва пълноценно, за да се увеличи въздействието на инструментите на стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“, включително като се координира подготовката на експериментални инициативи в областта на политиката в работните групи и като се използват данни, събрани чрез проекти, дали отлични резултати.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1: ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ ЗА ЕВРОПЕЙСКО СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБРАЗОВАНИЕТО И ОБУЧЕНИЕТО

Средносрочният преглед потвърди четирите *стратегически цели* на рамката „Образование и обучение 2020“, заложи от Съвета през 2009 г.:

1. Превръщане на ученето през целия живот и на мобилността в реалност.
2. Подобряване на качеството и ефективността на образованието и обучението.
3. Утвърждаване на равнопоставеността, социалното сближаване и активното гражданско участие.
4. Разгръщане на творчеството и новаторството, включително предприемчивостта, при всички степени на образование и обучение.

В рамките на тези стратегически цели в прегледа се подчертава общата цел на държавите членки да рационализират сегашните приоритетни области за действие. В таблицата по-долу се предлага **приоритетните области да се намалят от 13 на 6**, всяка от които може да допринесе за една или повече стратегически цели за периода до 2020 г., като са изцяло съгласувани с общите политически приоритети на ЕС и допринасят за изпълнението им.

В таблицата по-долу приоритетните области са разделени по *конкретни въпроси* в отговор на искането на Съвета за по-конкретно посочване на предмета на бъдещата работа. В тези области ще се работи чрез методите и инструментите на стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“; те: i) отразяват общо предизвикателство за държавите членки, и ii) показват добавена стойност от справянето с тях на европейско равнище.

В съответствие с националните приоритети държавите членки ще подберат тези области и въпроси, в работата и сътрудничеството по които желаят да участват.

	ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ	КОНКРЕТНИ ВЪПРОСИ
1.	<p>Подходящи и висококачествени умения и компетентности, с акцент върху резултатите от ученето с оглед на пригодността за заетост, иновациите и активното гражданство</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Засилване на целенасочените политически действия за намаляване на лошите резултати по отношение на основните умения в Европа, обхващащи грамотността, математиката, науките и цифровата грамотност • Укрепване на развитието на трансверсални умения и ключови компетентности в съответствие с Референтната рамка за ключовите умения за учене през целия живот, по-специално цифровите, предприемаческите и езиковите компетентности чрез общи рамки на равнище ЕС и инструменти за самооценка като „NEInnovate“ • Даване на нов импулс на стратегиите за учене през целия живот, насочени към преходните фази в рамките на училищното образование, като същевременно се насърчават преходът към и между професионалното образование и обучение, висшето образование и ученето за възрастни, включително неформалното и самостоятелното учене, и преходът от образование и обучение към работа • Подобряване на достъпа до висококачествено образование и грижи в ранна детска възраст, особено за децата в неравностойно положение, и прилагане на рамката за качество на образованието и грижите в ранна детска възраст • Намаляване на броя на преждевременното напускащите училище чрез подпомагане на стратегиите, прилагани в самите училища и възможностите за втори шанс, с акцент върху ефективните учебна среда и методи на преподаване • Повишаване на значимостта на висшето образование за пазара на труда и обществото, включително чрез по-добро проучване и прогнозиране на нуждите и резултатите на пазара на труда, нови форми на учебните програми, наблягане на ученето в процеса на работа и засилено сътрудничество между висшите учебни заведения и работодателите • Постигане на определените в Рига средносрочни цели по отношение на професионалното образование и обучение (вж. приложение 2), а така също и укрепване на Европейския алианс за професионална подготовка и по-интензивно прогнозиране на търсените на пазара на труда умения • Изпълнение на Европейската програма за учене за възрастни (вж. приложение 2)
2.	<p>Приобщаващо образование, равенство, недискриминация и насърчаване на гражданските компетентности</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Отчитане на нарастващото многообразие на учащите и подобряване на достъпа до висококачествено и приобщаващо общо образование и обучение за всички учащи, включително тези в неравностойно положение, със специални нужди, мигрантите и ромите, като същевременно се работи против дискриминацията, расизма, сегрегацията, тормоза, насилието, както и срещу стереотипите

		<ul style="list-style-type: none"> • Премахване на неравнопоставеността между половете в образованието и насърчаване на баланса между половете при избора на образование • Способстване за ефективното овладяване от мигрантите на езика на обучение и заетост • Насърчаване на гражданските, межкултурните и социалните компетентности и компетентностите за общуване, взаимно разбиране и уважение, както и ангажираността по отношение на демократичните ценности и основните права • Подобряване на критичното мислене и кибернетичната и медийната грамотност
3.	Отворено и новаторско образование и обучение, включително чрез цялостно интегриране в цифровата ера	<ul style="list-style-type: none"> • Масово използване на новаторски и активни педагогически методи, като например интердисциплинарни методи на преподаване и сътрудничество, с цел ускоряване на развитието на значими и висококачествени умения и компетентности съвместно с насърчаването на приобщаващо образование, включително за учащите в неравностойно положение и тези с увреждания • Насърчаване на участието в управлението на образованието чрез стимулиране на ангажимента на учащите, преподавателите, родителите и на по-широката местна общност, като например групите на гражданското общество, социалните партньори и бизнеса • Увеличаване на синергиите между образователните, научноизследователските и иновационните дейности с оглед на устойчивия растеж и въз основа на промените във висшето образование, с нов акцент върху професионалното образование и обучение и училищата • Популяризиране на използването на ИКТ като двигател за системна промяна с цел повишаване на качеството и значимостта на образованието на всички равнища • Повишаване на наличността и качеството на отворените и цифровите образователни ресурси и педагогически методи на всички нива на образованието в сътрудничество с европейските общности за софтуер с отворен код • Целенасочена работа за развиване на цифрови умения и компетентности на всички равнища на обучение в отговор на цифровата революция
4.	Силна подкрепа за преподавателите	<ul style="list-style-type: none"> • Подобряване на практиките за набиране, подбор и въвеждане в професията на най-добрите и подходящи за учителската професия кандидати • Повишаване на привлекателността и престижа на учителската професия, включително посредством всеобхватни стратегии • Подпомагане на първоначалното образование и продължаващото професионално развитие на

		<p>преподавателите, насочено по-специално към работа в контекста на нарасналото многообразие на учащите, преждевременното напускане на училище, ученето в процеса на работа, уменията в областта на цифровите технологии и новаторските педагогически методи, в т.ч. чрез инструменти на ЕС като например „електронното побратимяване“ (eTwinning), Портала за училищно образование (School Education Gateway) и електронната платформа за учене за възрастните в Европа (EPALE)</p> <ul style="list-style-type: none"> Насърчаване на високите постижения в преподаването на всички равнища чрез изготвянето на учебни програми, организацията на учебния процес и начините за стимулиране на преподавателите, както и чрез проучването на нови методи за измерване на качеството на подготовката на учителите
5.	Прозрачност и признаване на уменията и квалификациите за улесняване на мобилността с цел учене и работа	<ul style="list-style-type: none"> Насърчаване на прозрачността, осигуряването на качеството, валидирането и признаването на уменията и квалификациите, включително когато са придобити чрез учене от цифрови, онлайн и отворени източници, и валидиране на самостоятелното и неформалното учене Опростяване и рационализиране на инструментите за прозрачност, документиране, валидиране и признаване, които включват преки контакти с учащите, работещите и работодателите, и насърчаване на използването на квалификационни рамки Подкрепа за мобилността на студентите, учебния персонал и изследователите и разработването на стратегически партньорства и съвместни курсове чрез увеличаване на интернационализацията на висшето образование
6.	Устойчиви инвестиции, постижения и ефективност на образованието и обучението	<ul style="list-style-type: none"> Проучване на потенциала на Плана за инвестиции за Европа в областта на образованието и обучението, включително чрез популяризиране на модели на финансиране, които привличат частни участници и капитали Насърчаване на държавите членки да се основават на обективни данни при създаването на политики, като така се наблюдава изпълнението на политиките и съответно начертават реформи, целящи по-ефективното предоставяне на качествено образование Насърчаване на новаторски практики за гарантиране на устойчиви инвестиции във всички форми и степени на учението, включително финансиране на база постижения и споделяне на разходите

ПРИЛОЖЕНИЕ 2: СПЕЦИФИЧНИ ПРИОРИТЕТИ В ОБЛАСТТА НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ И УЧЕНОТО ЗА ВЪЗРАСТНИ ДО 2020 Г.

За секторните програми за професионално образование и обучение (процесът от Копенхаген и Брюж) и обновената европейска програма за учене за възрастни е необходима по-точна идентификация — и одобрение чрез настоящия съвместен доклад — на целевите резултати/приоритетите за периода до 2020 г.

Средносрочни целеви резултати от Рига в професионалното образование и обучение

- **Насърчаване на ученето в процеса на работа** във всичките му форми, като се обръща специално внимание на чиракуването, чрез участие на социалните партньори, дружествата, търговските камари и заведенията за професионално образование и обучение, както и чрез стимулиране на иновациите и предприемачеството
- По-нататъшно разработване на механизми за **осигуряване на качеството** в професионалното образование и обучение в съответствие с Препоръката за Европейска референтна рамка за осигуряване на качество в професионалното образование и обучение и, като част от системите за осигуряване на качеството, установяване на постоянен поток от **информация и обратна връзка в системите за първоначално и продължаващо професионално образование и обучение, базиран на учебните резултати**
- Подобряване на **достъпа до професионално образование и обучение и квалификации за всички** чрез по-голяма гъвкавост и пропусаемост на системите, по-конкретно чрез предоставяне на ефективни и интегрирани услуги за професионално ориентиране и валидиране на неформалното и самостоятелното учене
- По-нататъшно укрепване на **ключовите компетентности** в учебните програми за професионално образование и обучение и осигуряване на повече действителни възможности за придобиване или развиване на тези умения чрез първоначално и продължаващо професионално образование и обучение
- Въвеждане на систематични подходи и възможности за **първоначално и продължаващо професионално развитие на учителите, обучаващите и наставниците, работещи в професионалното образование и обучение**, както в училищата, така и в работната среда

Обновена европейска програма за приоритетите в ученето за възрастни

- **Управление:** осигуряване на съгласуваност на обучението за възрастни с други области на политиката, подобряване на координацията, ефективността и съответствието с потребностите на обществото, икономиката и околната среда; повишаване на инвестициите
- **Предлагане и разпространение:** значително увеличаване на предлагането на висококачествено учене за възрастни, по-специално за придобиване на езикова и математическа грамотност и цифрови умения, и повишаване на разпространението чрез ефективни информационни кампании, насоки и мотивационни стратегии, насочени към най-нуждаещите се групи
- **Гъвкавост и достъп:** разширяване на достъпа чрез повишаване на възможностите за учене в процеса на работа и ефективно използване на ИКТ; създаване на процедури за идентификация и оценяване на уменията на

нискоквалифицираните възрастни и предоставяне на достатъчно възможности за втори шанс, които да водят до получаването на признати съгласно Европейската квалификационна рамка квалификации за тези, които нямат квалификации от степен 3

- **Качество:** подобряване на осигуряването на качеството, включително наблюдението и оценката на въздействието, подобряване на първоначалното и продължаващото обучение на преподавателите за възрастни и събиране на необходимите данни относно потребностите, които действително трябва да бъдат посрещнати, и начините за това